

AI TH. CAM 37/2566

24 เมษายน พ.ศ.2566

เรื่อง แสดงความกังวลและเรียกร้องให้มีการตรวจสอบกรณีการใช้ความรุนแรงและการจับกุมโดยพลการต่อนางสาวธนลภย์
(สงวนนามสกุล)

เรียน ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่มีสมาชิกและผู้สนับสนุนมากกว่าสิบล้านคนทั่วโลก แอมเนสตี้ทำงานรณรงค์เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน แอมเนสตี้เป็นหน่วยงานอิสระ ไม่ขึ้นกับรัฐบาล อดุมการณ่ทางการเมือง ไม่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือศาสนา และได้รับทุนสนับสนุนจากค่าสมาชิกและการบริจาคสาธารณะ นอกจากนี้แอมเนสตี้ยังทำงานรณรงค์เชิงสาธารณะและเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชนบนฐานข้อมูลจากงานวิจัยที่เป็นอิสระและเป็นกลางในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่หลากหลายทั่วโลก

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2566 เวลาประมาณ 17.40 น. นางสาวธนลภย์ (สงวนนามสกุล) หรือ หยก อายุ 15 ปี ถูกตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลพระราชวังจับกุมโดยไม่แสดงหมายจับจนกระทั่งนำตัวเธอไปถึงที่สถานีตำรวจดังกล่าว การจับกุมครั้งนี้เป็นผลจากการเข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบของหยกเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2565 ต่อมาสมาชิกของศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบันได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ โดยกล่าวหาว่าหยกกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ตามมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา หยกได้รับหมายเรียกให้ไปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจสองครั้ง โดยเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 หยกและนายความได้ยื่นหนังสือขอเลื่อนการเข้ารับทราบข้อกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน เนื่องจากต้องเข้ารับการทดสอบวัดระดับความรู้ประจำภาคการศึกษา และขออนัดหมายใหม่เพื่อเข้ารับทราบข้อกล่าวหาในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2566 อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนกลับออกหมายจับจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งนายความของหยกระบุว่า พนักงานสอบสวนเห็นว่าหยกยังคงมีพฤติกรรมคล้ายกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา เช่น เข้าร่วมการชุมนุมหรือทำกิจกรรมร่วมกับนักกิจกรรมอื่น ซึ่งศาลอนุมัติหมายจับ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 หลังจากถูกจับกุม หยกเลือกปฏิเสธไม่เข้าร่วมกระบวนการในคดีอาญา เนื่องจากเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่เข้าจับกุม กระทำละเมิดทั้งการใช้กำลังบังคับตัว ไม่แสดงหมายจับขณะเข้าจับกุม ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับนายความ และข่มขู่คุกคามขณะดำเนินการดังกล่าว ขณะนี้ หยกถูกควบคุมตัวที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จังหวัดนครปฐม

ตามมาตรา 67 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ระบุว่า ก่อนจะออกหมายจับเด็กหรือเยาวชน ศาลจะต้องคำนึงถึงอนาคตของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และคำนึงว่าเด็กและเยาวชนสมควรได้รับการพัฒนาและการคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม การออกหมายจับครั้งนี้ไม่สอดคล้องตามหลักกฎหมายในมาตรา 66(2) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุว่า พนักงานสอบสวนจะออกหมายจับได้ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้น น่าจะกระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน กรณีของหยก นายความและ

หยกได้ทำหนังสือขอเลื่อนการรับทราบข้อกล่าวหาด้วยเหตุผลทางการศึกษา และพนักงานสอบสวนได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว อีกทั้งหยกยังเป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีอิทธิพลที่จะเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานใดๆ ของพนักงานสอบสวนได้ ตลอดจนพยานหลักฐานทั้งหมดในคดีนี้ก็ถูกรวบรวมอยู่ในความดูแลของพนักงานสอบสวนแล้วทั้งสิ้น

นอกจากนี้ มาตรา 69 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังระบุอีกว่า ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ ทั้งยังให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปตามมาตรา 72 และ 73 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ในระหว่างการจับกุมตัวหยกตำรวจไม่ได้แสดงหมายจับ และไม่ได้แจ้งถึงเหตุผลของการจับกุม ด้วยเหตุดังกล่าว จึงถือว่าการจับหยก เป็นการจับกุมโดยพลการ

ตั้งแต่เข้าร่วมการประชุม หยกให้ข้อมูลว่าตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมข้อมูลและการคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงบุคคลจากฝ่ายตรงข้ามทั้งในรูปแบบออนไลน์และทางกายภาพ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมาหาหยกที่บ้านและโรงเรียนสามครั้ง ครั้งแรกเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบชื่อและสังกัด ได้ขอพบกับครอบครัวของหยกและแนะนำให้ครอบครัวนำตัวหยกไปพบแพทย์จิตเวช ครั้งที่สอง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบสังกัดกระทำการข่มขู่ครอบครัวหยกว่า หยกกำลังจะถูกดำเนินคดี ระบุว่า “เดี๋ยวจะได้เห็นดี” และ “มีลูกแบบนี้ฆ่าตัวตายดีกว่า” และครั้งที่สาม เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบชื่อและสังกัดติดตามหยกไปยังโรงเรียนที่หยกกำลังศึกษาอยู่ โดยสั่งให้ครูนำตัวหยกมาพบ แต่ครูปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งนอกจากการคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว หยกยังต้องตกเป็นเป้าหมายของการข่มขู่ทางออนไลน์ มีการนำภาพของเธอไปโพสต์ในเฟซบุ๊ก พร้อมกับการแสดงความเห็นเชิงข่มขู่คุกคามอีกด้วย

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ซึ่งคุ้มครองให้เด็กสามารถเข้าร่วมในการชุมนุมโดยสงบได้ เฉพาะข้อบทที่ 21 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยัง คุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบของบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และข้อบทที่ 15 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ก็รับรองหลักการนี้ไว้เช่นเดียวกัน โดยยืนยันว่ารัฐภาคีต้องรับรองสิทธิของเด็กที่จะใช้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

เสรีภาพด้านการแสดงออกถือเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ ทั้งนี้ รวมถึงสิทธิในการแสวงหา ได้รับ และเผยแพร่ข้อมูลและแนวคิดใด ๆ ดังที่ปรากฏรายละเอียดในข้อบทที่ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และข้อบทที่ 13 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประกอบกับความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 34 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ซึ่งระบุว่า “การคุกคาม การข่มขู่ หรือการสร้างตราบาปต่อบุคคล รวมทั้งการจับกุม การควบคุมตัว การพิจารณาคดี หรือการคุมขังด้วยเหตุผลเนื่องจากความเห็นของบุคคลดังกล่าว ย่อมเป็นการละเมิดต่อข้อบทที่ 19 ย่อหน้า 1 [ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง]” นอกจากนี้ ข้อ 3 (1) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังกำหนดหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองปกป้อง และส่งเสริมสิทธิเด็ก กล่าวคือ รัฐภาคีจะต้องให้ความสำคัญมากที่สุดต่อ หลักการ “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ในการดำเนินงานของทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รวมทั้งการพิจารณาคดีและการรับรองสิทธิในการเข้าร่วมการประชุมโดยสงบของเด็ก

นอกจากนี้ ความเห็นทั่วไปฉบับที่ 35 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ 35 ยังกำหนดอย่างชัดเจนว่า “การจับกุมและการควบคุมตัวในลักษณะที่เป็นการลงโทษต่อการใช้อย่างชอบธรรมซึ่งสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ถือเป็นกรกระทำโดยพลการ รวมทั้งในส่วนองเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก (ข้อ 19), เสรีภาพในการชุมนุม (ข้อ 21)” โดยรัฐภาคีไม่อาจเปรียบเทียบคำว่า “โดยพลการ” ว่าเทียบเท่ากับ “การขัดกักกฎหมาย” เท่านั้น แต่ต้องถูกตีความในภาพรวมว่าเป็นการกระทำที่ขาดซึ่งกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย (due process of law)

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จึงขอเรียกร้องดังกล่าวดังกล่าวต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากเห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่ตรวจสอบประเด็นและสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน และดำเนินการเยียวยา รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหลักการด้านสิทธิมนุษยชน **แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จึงเรียกร้องและมีข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้**

1. ดำเนินการตรวจสอบพร้อมขอเรียกร้องต่อการเฝ้าระวังการใช้ความรุนแรงและการจับกุมโดยพลการต่อกรณีที่เกิดขึ้นกับนางสาว ธนลภย์ และประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มาให้ข้อมูลในกรณีดังกล่าว และรายงานให้สาธารณะทราบเป็นระยะถึงความคืบหน้าในการดำเนินการ และออกข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันการเกิดซ้ำต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันข้างต้น
2. ติดต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี เพื่อเข้าเยี่ยมและรับรองว่าศูนย์ฝึกดังกล่าวได้คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเด็กที่ถูกควบคุมตัว โดยเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำและข้อบทที่ 40 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
3. ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการตรวจสอบว่าข้อเสนอแนะที่จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในเรื่องสิทธิเด็กและการเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบได้รับการปฏิบัติตามโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับรองว่าจะเปิดเผยผลของการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนั้นต่อสาธารณะและเผยแพร่ความคืบหน้าให้สาธารณะเข้าถึงได้
4. ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อประกันว่ารัฐไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการทบทวนกฎหมายและแนวปฏิบัติที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ รวมถึงมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา ให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และพิจารณายุติการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายข้างต้นอย่างเร่งด่วน

ด้วยความเคารพอย่างสูง

เพชรรัตน์ ศักดิ์ศิริเวทย์กุล

ผู้จัดการฝ่ายรณรงค์

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย